MONUMENTE ANDALUZE

ELISABETA ANCUȚA-RUȘINARU

Conservarea și salvarea patrimoniului arhitectural sînt coordonate ce se înscriu în programul continuu al specialiștilor spanioli. Un larg evantai de activități se desfășoară pentru soluționarea problemelor conservării vetrelor de odinioară și în special a monumentelor vechi, acele expresii, valori istorico-artistice prin care țara transmite propria sa istorie. În acest sens sînt elocvente prezența și participarea activă a Spaniei la diferite reuniuni și congrese internaționale ale arhitecților, manifestînd interes pentru utilizarea metodolologiei noi, în scopul revalorizării arhitecturii, introducerii creativității, al considerării artei și tehnologiei într-un singur act creativ. O dovadă grăitoare a acestei atenții și griji față de vestigiile trecutului o constituie și starea actuală a monumentelor andaluze. Spania mîndrindu-se cu minunatele sale capodopere ale artei islamice, care a exercitat o seducție asupra spaniolilor, iubitori dintotdeauna ai artelor.

1. Cordoba. Curte interioară la palatul marchizilor de Viana

În sudul țării, între Sierra Morena, la nord, și Cordillera Betică, la sud, se individualizează o veche provincie, Andaluzia (Andaloucia). În inima ei, la Sevilla, cea mult cîntată în literatură și muzică, se asociază în memorie, ca într-o peliculă, o galerie întreagă de imagini ale acestui oraș care, în ciuda urbanisticii croite nu după un plan, adaugă la străzile pitorești — cu clădiri albe înveșmîntate în arabescuri — frumusețea grădinilor, măreția catedralei și bogăția alcazarului.

Sevilla toată este un spectacol la care notele predominante le dau palmierii și portocalii, clădirile albe, monumentale decorate în faianță *azulejos*.

La Sevilla, ca de altfel în toată Andaluzia, la Cordoba și Granada, sau la Toledo și Salamanca, din Spania meridională, și-au statornicit vatra multe culturi ale unor diverse neamuri : triburi iberice, cartaginezi, romani, vizigoți, iar la începutul secolului al VIII-lea arabii lui Tarik. Aceștia au trecut Gibraltarul în anul 711, cucerind în scurtă vreme întreaga Peninsulă Iberică, stăpînire care a durat opt secole (în 1492 căderea Granadei). Din vremea acestei stăpîniri, moștenirea artistică este deosebit de bogată. Arabii au croit străzi, după modelul celor nord-africane, au înălțat moschei și alcazare, acele fastuoase palate ale califilor musulmani, înconjurate de splendide grădini.

Cuceritorii arabi s-au arătat îngăduitori față de cultura creștinilor, cu atît mai mult cu cît convertirea la religia islamică nu constituia un scop de imediată importanță. Așa se explică cum creștinii, ce n-au trecut la credința mahomedană, deși au adoptat limba și obiceiurile arabe, au creat o cultură a lor — „mozarabă" ce se recunoaște în arhitectură prin arce încărcate, cupole, bolți cu nervuri. La elementele romanice, mozarabii adaugă pe cele maure

2. Granada. Alhambra și Sierra Nevada

și bogăția ornamentală orientală cînd construiesc și decorează monumentele . Pe de altă parte, artizanii decoratori mauri creează pentru creștini opere „mudejar" cu motive florale și pronunțate reliefuri.

Arta arabă este originală prin decorația sa lineară, din care lipsește figurarea naturii, a motivelor florale și a personajelor.

Sălile și curțile interioare (*patios*) ale palatelor prezintă o ornamentică bogată, pereții fiind acoperiți la bază de panouri din ceramică emailată, cu desene geometrice (*azulejos*), iar în spațiul de pînă la plafon cu structuri gravate și policrome ; suprafețele scobite și în relief, reduse la cîțiva milimetri, reunesc ornamente cu muluri și florale. Linii drepte, împletite sau stele curbilinii compun minunate arabescuri în tente de ocru, bleu, roz etc. La plafon se disting prețioase marchetării, în timp ce

https://biblioteca-digitala.ro

cupolele, sprijinite pe pandative cu scurte „stalactite", sînt ornate cu marchetărie sau mozaicuri.

La Sevilla se poate vorbi, pe de o parte, de genul mai fantezist şi o ornamentică mai complexă ale artei monumentale care caracterizează **La Giralda,** minaret din secolul al XII-lea, a cărui decoraţie este de o mare fineţe şi frumuseţe a detaliilor, iar pe de altă parte, de o reuşită a stilului „mudejar" realizat în construcţia **alcazarului.** Atrag atenţia în mod deosebit armonia proporţiilor curţii Demoisellelor, bogăţia şi varietatea decoraţiilor ei, sălile de la parterul acestui palat „mudejar", care reuneşte clădiri ridicate în secolele XII-XVI.

C o r d o b a , o altă aşezare antică, feniciană şi romană, ajunge pe vremea Califatului la cea mai mare înflorire. Oraş monumental, cu flori, grădini şi coloane vechi, cu labirintul de străzi vechi croite după modelul arab şi **moscheia** veche (din secolul al XVIII-lea), cea mai mare în mihrab (sec. X), frumoase cupole în mozaicuri şi piatră sculptată destind şi farmecă pe vizitatori.

După decăderea Cordobei, arabii se refugiază la G r a n a d a, ultimul bastion musulman din Peninsula Iberică. Este perioada de înflorire cînd oraşul produce cele mai prestigioase monumente. Dintre acestea a supravieţuit **Alhambra** („Castelul roşu"), edificată pe o colină împădurită, cuprinzînd **Alcazaba** (sec. IX), partea cea mai veche a acestei fortăreţe maure, **Alcazarul** — magnificul castel, unul din exemplarele cele mai pure ale artei şi frumoasele **grădini** dispuse în terase, cu alei de trandafiri de Cypre etc. ce se caţără pe bolte. O ambianţă africană la care concură exuberanţa vegetală a grădinilor şi cea a liniei arhitecturale. La curţile interioare şi fîntînile arteziene ale magnificului castel se aliniază arabescurile pereţilor cu bolţi în stalactite, cupolele şi elegantele arcade. Capodoperă a Alhambrei, *Sala ambasadorilor*, acoperită de o cupolă

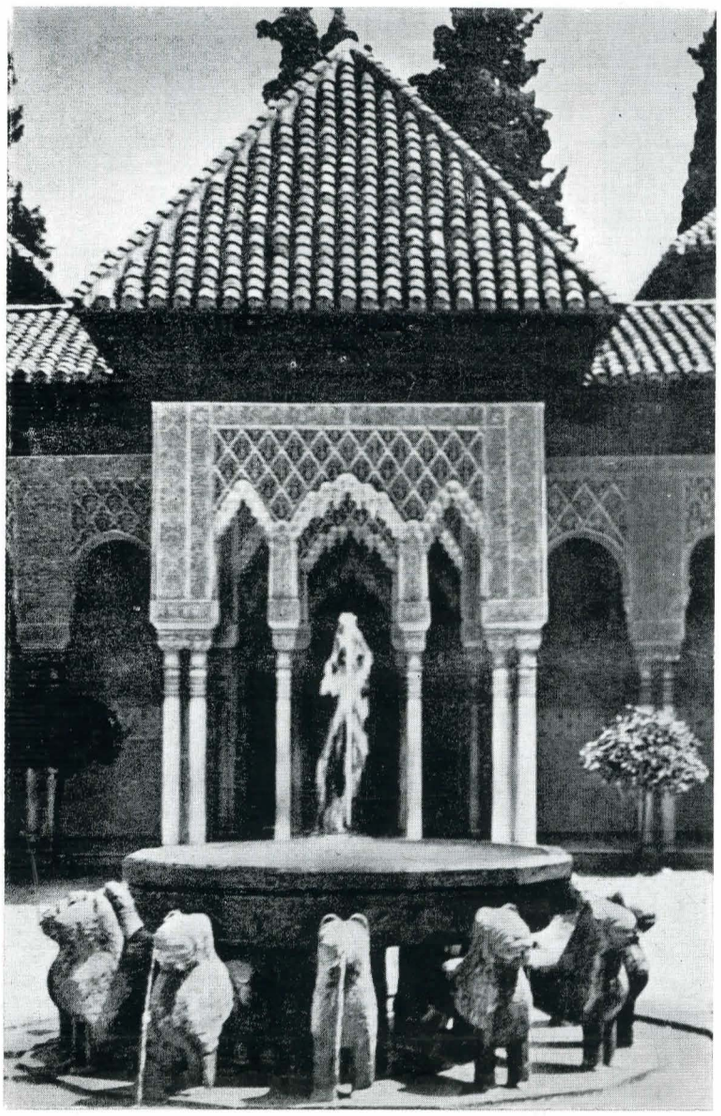

3. Granada — Alhambra. Curtea leilor

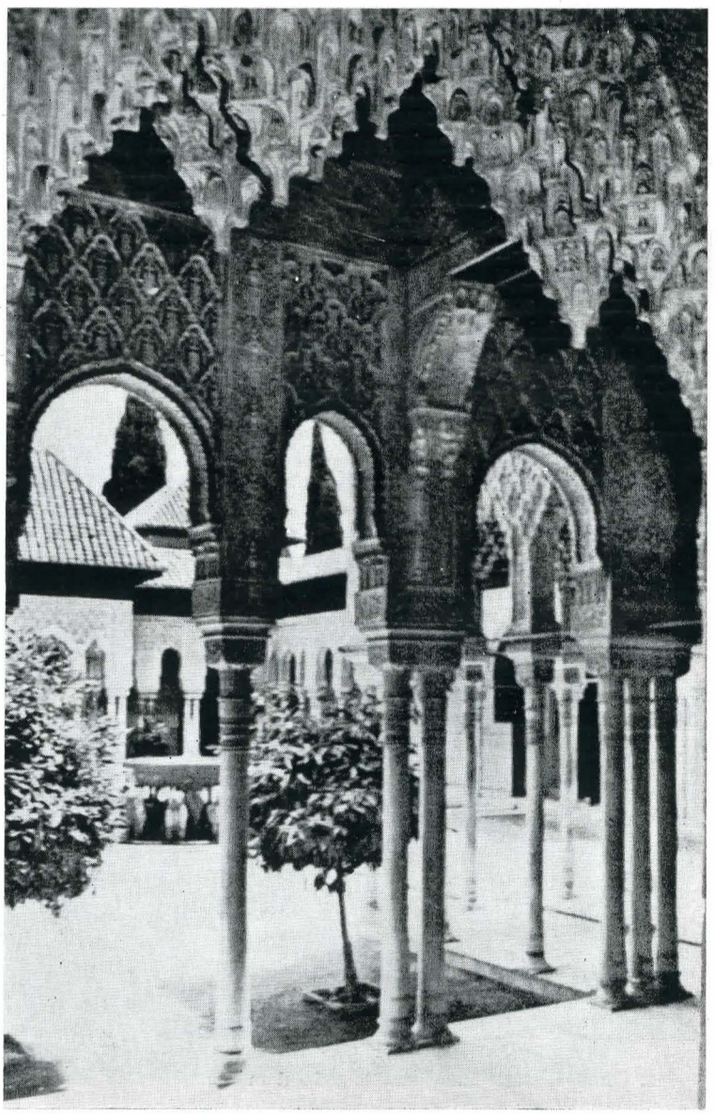

4. Granada — Alhambra. Arcade în curtea leilor.

din lume după Caaba din Mecca, cu o bogăţie de arcuri şi coloane, domină Guadalaquivirul. Ca într-o pădure străbaţi imensitatea interiorului moscheii constituit din 19 nave despărţite de 850 de coloane din marmură, unite de arce duble de piatră albă şi cărămidă roşie. Prin Puerta del Perdon (Poarta iertării) în stil maur, dominată de turnul Alminar, în stil renascentist, se intră în Patio de los Naranjos (curtea portocalilor), pentru ca prin Puerta de las Palmas (poarta palmierilor) să se pătrundă în incinta moscheii. Aici atmosfera de austeritate a numeroaselor coloane romanice este atenuată de ornamentica orientală; pereţi ornaţi cu o mare fineţe în mozaicuri, panouri în alabastru, arabescuri împodobind ambele părţi ale intrării realizată din lemn de cedru, este decorată în *azulejos* şi stuc ornamentat cu motive geometrice, arabescuri şi inscripţii celebrînd prinţii.

Alcazarul, acest preţios monument arab, înconjurat de galerii şi numeroase coloane de marmură albă (124) terminate prin arce, invită la meditaţie, fiind poate acea parte a Alhambrei care dă amatorilor de artă o idee mai completă asupra măreţiei palatului.

Granada este considerată unul din cele mai frumoase oraşe ale lumii, nu numai datorită acestei minunate podoabe artistice din secolul al XII-lea, ci şi peisajelor ce le colecţionează ochiul călătorului cînd îl străbate sau cînd îl admiră de pe înălţimile colinelor sale, deslușind în depărtare zăpezile eterne ale Sierrei Nevada şi Soarele Sudului.

https://biblioteca-digitala.ro